

Šel *bdít*, či *snít*?

Daniel Pešta si jednou takhle plaval v bazénu, bylo mu příjemně, zdálo se mu, že se vznáší. Napadlo jej, že svou výstavu nazve Levitace. Je pro něj symbolem nesmrtelnosti. V kavárně Muzea Montanelli v Praze jsme spolu levitovali jeho životem i tvorbou. Až do listopadu tu vystavuje svá díla.

„Pro mě je důležitá symbolika embryonálního stavu. Dítě se v lůně matky vznáší jako kosmonaut ve stavu beztlíže. Matka se s ním pohybuje po Zemi, ta levituje vesmírem, všechno pluje, nic nejde uchopit,“ říká Daniel Pešta.

Otec architekt si přál, aby syn pokračoval v rodinné tradici. Jemu se nechtělo, odmla jej přitahovalo výtvarné umění. Nicméně poslechl a šel studovat stavební průmyslovku. Po maturitě dělal přijímací zkoušky na architekturu. U talentových zkoušek prošel, ale otci se vzepřel a nastoupil ke studiu na Výtvarnou školu Václava Hollara.

Pokud chtěl tehdy člověk něčeho dosáhnout, musel se podřídit systému, mlčky přihlížet. Daniel si nevybral zrovna schůdnou cestu. Začal vyrábět plakáty alternativním kapelám, tvořil pod cizím jménem, stáhnul se do undergroundu. A topil – potřeboval razítko do občanského průkazu. V polovině 80. let si jej pozvali do Bartolomějské. Dodnes neví proč, ale pravděpodobně si někdo po jednom setkání v hospodě pustil pusy na špacír. S přáteli tehdy mluvili o všem možném, i o emigraci. Vzali mu pas a už mu jej nevrátili. Uvažoval někdy, že by tu vše opustil? „Vlastně ani moc ne. Ta doba mě zvláštním způsobem bavila. Byl jsem mladý, měl jsem tu lásky, kamarády. Maminka onemocněla. Určitě by nebyl problém se venku zapojit sociálně i profesně. Neměl jsem co ztratit, topiče jsem mohl dělat kdekoli, třeba v New Yorku.“

Ke konci osmdesátých let se situace začala uvolňovat a Daniel Pešta začal práci podepisovat svým jménem. Ilustroval zpěvníky, pohádky, přebaly CD. V roce 1989 se otevřely hranice, vrátili mu pas. A on dál tvořil ve svém undergroundovém ateliéru na Jižním Městě. Svou první

Daniel Pešta (*1959)

- Narodil se v Praze, absolvoval Výtvarnou školu Václava Hollara.
- Od roku 1994 pravidelně vystavuje u nás i v zahraničí. Je členem Spolku výtvarných umělců Mánes. Žije a tvoří střídavě v Praze a ve Frankfurtu nad Mohanem.

Repro: © Daniel Pešta

I pochybnost *nad vlastní tvorbou* může být hnacím motorem

Nahoře: Genetický kód 3., Mikve 3, pryskyřice, foto, 2008/2009, dole: Genetický kód 4., Nevěsty, pryskyřice, foto, 2008/2009

Rozhodl jsem se, že své práce zničím. Rozmlouvali mi to.

Cyklus Pekla (vlevo, uprostřed, vpravo)

Na zemi, na nebi (Díptych), 2006/2010, olej na plátně, koláž, 50 x 70 cm

velkou výstavu měl až roku 1994 v Karolinu. Dal do ní všechny své peníze a doufal. Povedlo se, ještě ten samý rok vystavoval v Německu. „Když jsem poprvé vyvezl své věci do zahraničí, neznal jsem kontext světového umění. Najednou jsem zjistil, že moje cesta je mylná.“

Rodinná pekla

„Tam, kde květ jabloně noc zmrazí, dokola obcházím“ – úryvek z básně americké autorky Sylvie Plath stojí v úvodu Peštovy první monografie Sweet Home (vydalo Argo, 2006). Temnota a beznaděj niterných básní jeho oblíbené básnířky je mu blízka. Její sbírku Noční tance, která u nás vyšla roku 2002, dokonce ilustroval. „Dělal jsem v té době práce na sítu. Transparentní portréty, které evokovaly příběh mojí babičky. Zemřela velmi mladá. Udělal jsem portréty z rakve a oživil je hejnem ptáků. Ti jí jakoby zpátky vdechovali život. Jistě kontroverzní výjev, ale taková je i Sylvie Plath.“

Někteří výtvarníci svět kolem sebe pozorují a pak jej malují, druzí svými pracemi odhalují své nitro. K těm patří i Daniel Pešta. Jeho tvorbu silně ovlivňuje to, co prožil. „Z vlastní zkušenosti vím, že v rodinách se dějí pekelné věci. I když všechno působí harmonicky. Například při cestě v autě mohou nastat okamžiky, kdy by člověk za jízdy nejraději vystoupil. Rodinná pekla přetrvávají.“ Rád listuje starými alby, zajímají jej lidé na fotografiích. Co asi prožili? Kde se nacházejí, v jakých situacích? „Rozhodl jsem se, že dávno zapomenuté výjevy na fotkách ještě jednou oživím. Vytvořil jsem genetický kód svatby. Po antikvariátech jsem hledal staré fotografie nevěst. Ukazují je tak v odosobněné formě, ve tvářích je už stejně vše řečené.“ Otázka, kterou si umělec klade, je nasnadě: zůstane něco po nás?

Destrukce a marnost

Poté, co dokončil knihu, která mapovala jeho tvorbu, přepadly jej pochybnosti. „Viděl jsem, jak se energie všech věcí začíná obracet proti mně.“ V té chvíli se rozhodl, že své práce zničím. Všichni mu to rozmlouvali, a tak se rozhodl, že z nich udělá díla nová. Zabalil je do role a zatavil do pryskyřice. Dílo tak nezmizelo úplně. Zalíbilo se mu to a pustil se do dalšího „zalévání“. Tentokrát to byly dvě mumie nazvané Šepoty, symbolizující složitost partnerských vztahů. Jedna z jeho oblíbených prací. „Připadalo mi, že

Tak jsem z nich udělal díla nová.

kdyby levitovaly v pryskyřici, byly by nedostupné, a tím i hodnotnější.“ Pustil se do práce. „Když byla pryskyřice roztavená, začalo se vše krásně probarvovat. Uvolňoval se kyslík, všude bublinky. Najednou šla tvorba mimo mě. Kochal jsem se tou krásou a pak jsem šel spát. Ráno přijdu a tam stojí dva mléčné bloky. Mumie nikde. Hrůza. Nechal jsem je ležet. Pak jsem měl pocit, že se dusí, a začal jsem se k nim opět prosekávat...“ I pochybnost nad vlastní tvorbou může být hnacím motorem umělce. Pocit marnosti však přetrvává. Přináším něco nového, zajímavého pro společnost? Má moje práce smysl?

Snít, či bdít?

Snít a zároveň bdít. Ideální konstelace, ale ne každému se podaří. Umělci snění potřebují pro svou tvorbu, ale i oni musí občas sestoupit na pevnou zem. Někomu se daří levitovat mezi těmito stavy úspěšně, jinému méně. „Když se podíváte z okna ateliéru, pohyb města je odlišný. Lidé venku žijí úplně jinak. Mají auta a něco zhodnocují, já nic nezhodnocuju, za dva měsíce klidně zničím něco, co jsem předtím vytvořil. Snění je jeden z důležitých materiálů tvorby, nelze se bez něj posunout dále. Bdělost je realita, otevřete schránku a vypadnou na vás složenky.“ Danielu Peštovi se však rovnováhu mezi sněním a bdělostí podařilo najít. Jeho tvorba jej živí. Když se loučíme, v duchu se ptám: Šel bdít, či snít? Kdo ví. ■ [HTTP://MUZEUMMONTANELLI.COM](http://muzeummontanelli.com)

Na zemi, na nebi (Díptych), 2006/2010, olej na plátně, koláž, 400 x 270 cm

Umělci *potřebují snít*, aby mohli tvořit. Bez toho se nemohou posunout dál.